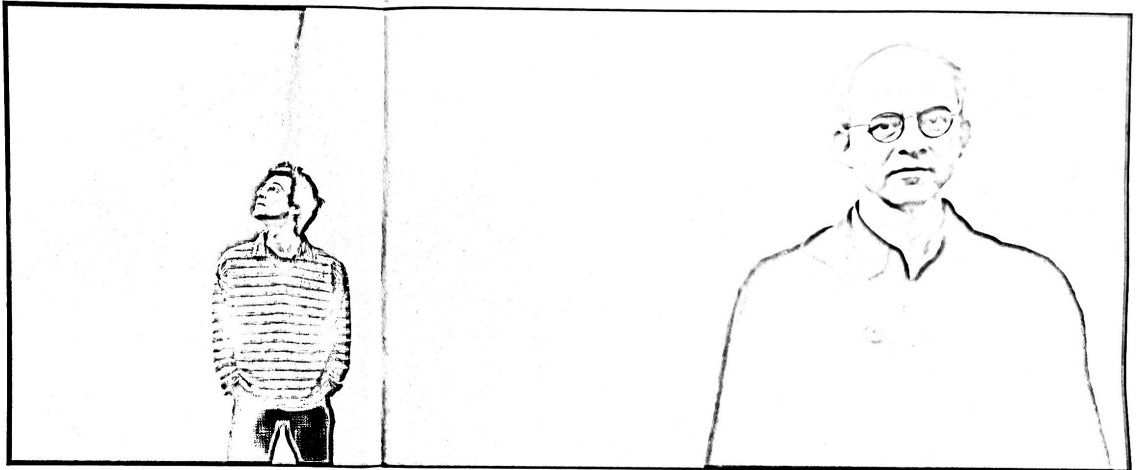

JAN RITSEMA EN CZESLAW DE WIJS OVER „HAMLET” VAN 'T BARRE LAND

„De schijn in het kwadraat”

INTERVIEW

Van onze medewerker Koen van Kerrebroeck
BRUSSEL — Wie is Hamlet? Wie is Ophelia? Die vragen horen voorgoed tot de voorbije twintigste eeuw. In het licht van deze nieuwe eeuw vraagt Shakespeares klassieker dringend om een andere lezing. Een opdracht voor regisseur Jan Ritsema en 't Barre Land, op vraag van het Kaaitheater. „We willen vooral het denkende hoofd van Shakespeare laten zien.”

Czeslaw de Wijs (links) en Jan Ritsema: „In 'Hamlet' gaat het om zijn en schijn” © Hetman Ricour

„'t Barre Land speelt „Hamlet” van 17 tot 20 januari in Kaaitheater. Lokaal, Sainctelettestraat 20. Reserveringen: 02-201 59 59. Later toernooi Erik Hindervoort en Robert-Jan Henkes maakten een nieuwe metrische vertaling voor deze productie. Met striptekeningen van Aari Clerckx. Uit bij uitgeverij De Harmonie

HAMLET lag al enkele jaren te wachten in de lade van Jan Ritsema. Diens doel was een dubbelprogramma waarin *Hamlet* en *Oedipus* tegelijk gerepeteerd en gespeeld zouden worden. Maar steeds dienden zich andere projecten aan. Zoals de producties die hij realiseerde bij het Kaaitheater, op tekst van Heiner Müller, Stefan Hertmans (*Kapnaad*) en Peter Verhelst (*Maria Salomé*). Nu pakt hij dan toch *Hamlet* aan, samen met het Nederlandse theatercollectief 't Barre Land welke vertraant

schappen bestaan er tussen beide partijen? Ritsema: „Ik heb 't Barre Land aangezocht omdat ik toch elke keer opnieuw het toneelspelen probeer uit te vinden. Het is gemakkelijker werken met mensen die eenzelfde scholing, achtergrond of ervaring hebben en die al behoorlijk op elkaar zijn ingespeeld. Ik vraag van acteurs dat ze zelfstandig meedenken over een voorstelling en er hun verantwoordelijkheid in dragen. Dat ze mee de keuzes bepalen en daar argumenten voor aandragen. Als er nu een repetitie vastloopt, wijst de groep niet meteen in mijn richting, maar vooral naar zichzelf. Dat is niet opletterig.”

Czeslaw de Wijs ('t Barre Land): „Om niet altijd dezelfde geëffende paden te moeten bewandelen werken we om de zoveel tijd met mensen van buitenaf. Of leden van de groep sluipt elders hun vleugels uit. Dat we nu met Jan werken, maakt het voor mij alvast mogelijk om eens niet met drie

paar ogen naar onze eigen voorstelling te kijken.”

Ritsema glimlacht verbaasd wanneer De Wijs bekent dat ze zonder regisseur vlugger tot een oplossing komen. „Jan weerhoudt ons daar nu van.” En ironisch: „Eigenlijk is hij ons tot steun.”

De keuze voor een overbekende klassieker als *Hamlet* ligt niet meteen in de lijn van het repertoire van 't Barre Land. Voordien speelde het Utrechtse ensemble zich voornamelijk in de kijker met minder gespeelde klassiekers. *Henry IV* van Shakespeare,

Faust II van Goethe, *Im Dickicht der Städte* van Brecht en *Platonov* van Tsjechov.

De Wijs: „Eerst dachten we *Hamlet* nog wat voor ons uit te schuiven, omdat het stuk te vroeg kwam in de ontwikkeling van de groep. Maar na de gezamenlijke lectuur hebben we die bezwaaren opzijgezet.”

Geen enkel stuk in het wereldrepertoire is men zo vaak te lijf gegaan als *Hamlet* van Shakespeare. Iedere theatermaker zoekt een adequate en actuele duiding van de tekst. In de loop van de opvoeringsgeschiedenis werd

het stuk flink beladen met gemeenplaatsen. Eén van de hardnekkigste clichés blijft de prins van Denemarken afschilderen als een tragisch personage in een existentiële crisis: Hamlet die zich gewillig onthult en aan zijn leven geen wilskrachtige wending meer kan geven. Die visie wijzen Ritsema en De Wijs gedeeltelijk van de hand.

Ritsema: „We moeten dringend loskomen van die sentimentele, psychologiserende interpretatie van de treurige, wellevende prins, zoals Goethe die indertijd heeft overgeleverd. Merkwaardig

toch, hoe trouw men die visie in de twintigste eeuw is blijven navolgen. Dat men zo van Hamlet een eigenwijs personage denkt te kunnen maken!”

Wat wordt het dan wel? Ritsema: „Door de tekst geduldig te lezen zijn we erachter gekomen dat Shakespeare een essay over zijn en schijn heeft geschreven. Hij laat Hamlet de waarheid zoeken omtrent de dood van zijn vader. Daarvoor komt hij eerst met de geest van de vermoorde vader aanzetten. Wat natuurlijk een schijnvertoning is, evenals het opgevoerde toneelje in het

stuk. Dat is de schijn in het kwadraat.”

„Shakespeare geeft Hamlet onvoldoende middelen om de waarheid te achterhalen. In die zin is *Hamlet* bijna een komedie over de vergeefse moeite van een waarheidszoeker. Zegt Shakespeare immers niet: het zoeken naar waarheid is zinloos, want we kunnen niet weten wat waar is of niet. Begin er dus niet aan, anders leidt dat tot een puinhoop, tot oorlog.” Voor Ritsema en De Wijs is Hamlet niet de enige die zo rad van tong is. „Alle bewoners van dit stuk zijn

welbespraakt. Ze spelen allemaal heel slim een spel van list en bedrog. Zelfs Rosenkrantz en Guildenstern zijn niet zo onbenullig als ze lijken”, zegt De Wijs.

De wetenschap dat alle personages even bijdehand zijn, even vlug denken, is te zien in de rotbezetting. „Er is geen vaste Hamletvertolker. Elke rol wordt door drie acteurs geleerd, wie per scène inzet en overneemt wisselt voortdurend. Want we willen in de eerste plaats het denkende hoofd van Shakespeare laten zien.”